

Марусей Тетяна

канд. екон. наук, доцент

Білик Тетяна

канд. екон. наук

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Регулювання державних закупівель в усьому світі є об'єктом уваги з боку законодавців – адже в даному випадку сам покупець, тобто держава, зацікавлений у максимальній ефективності процесу. Одним з важливих напрямків в законотворчій діяльності в усьому світі стала боротьба за чесну конкуренцію, яка, відповідно до економічної теорії, повинна привести до зниження цін. До 2016 року в Україні діяла нормативно-правова та інституційна база, що регулювала «паперові» процедури публічних закупівель. Ця система уможлиблювала численні зловживання з боку державних замовників, була складною і обтяжливою для постачальників, не забезпечувала доступу до громадського та професійного контролю. Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС та запровадження зони вільної торгівлі між Україною та ЄС з 1 січня 2016 р. Україна зобов'язалась гармонізувати національне законодавство у сфері державних закупівель до стандартів ЄС. Відповідно до цього 17 лютого 2016 р. Президент України підписав новий Закон України «Про публічні закупівлі». Вже 1 серпня 2016 р. цей Закон став обов'язковим до застосування для всіх замовників державного сектора. Також вся система державних закупівель була переведена на електронний майданчик і стала здійснюватись виключно в електронній формі. Окрему увагу варто звернути на термін «публічні закупівлі», який став використовуватись у новому Законі. Раніше за всі роки існування незалежної України на законодавчому рівні був закріплений дещо інший термін – «державні закупівлі», а після прийняття Закону – «публічні закупівлі» [1].

Так команда волонтерів і однодумців створила електронну систему «Prozorro», яка за рік роботи в пілотному режимі показала надзвичайні результати. А з 01.08.2016 згідно закону України № 922-VIII «Про публічні закупівлі» стала обов'язковою для всіх закупівель – центральних органів влади, великих підприємств та природних монополістів, вартість яких перевищує порогові значення (від 200 тисяч гривень для товарів і послуг, та від 1,5 мільйона гривень – для робіт)[1]. Згідно цьому закону «електронна система закупівель – інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує проведення процедур закупівель, створення, розміщення, оприлюднення та обмін інформацією і документами в електронному вигляді, до складу якої входять веб-портал Уповноваженого органу, авторизовані електронні майданчики, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією та документами»[1]. І вже після позитивних результатів було вирішено перевести всі держзакупівлі в електронний формат. Електронні публічні закупівлі здійснюються через центральну базу даних, до якої підключено комерційні авторизовані електронні майданчики – <https://smarttender.biz>, <https://privatmarket.ua>, <https://public-bid.com.ua>, <https://newtend.com>, <https://lp.zakupki.com.ua>, <https://bid.e-tender.biz>, <http://zakupki.prom.ua>, <http://www.dzo.com.ua>. Електронні майданчики не

спеціалізуються на предметах закупівлі і діють за принципом конкуренції. Учасники публічних закупівель (продавці) обирають майданчик самостійно, а інформація, що поступає на майданчик, автоматично розповсюджується на інші.

Найважливішими напрямками функціонування системи є побудова прозорого процесу під час тендерів, боротьба з корупцією та залучення бізнесу до публічних закупівель. Тому була побудована гібридна електронна система, що побудована на відкритому коді – OPEN Source. Під гібридною системою розуміється взаємодія між центральною базою даних і комерційними майданчиками, коли вся інформація, що знаходиться в центральній базі даних, дублюється на майданчики. Головний принцип системи Prozorro – «всі бачать все». Перше фінансування системи відбулося за рахунок технічної допомоги від міжнародних фондів GIZ і WNIEF.

Система Prozorro загалом складається з єдиної бази даних, яка використовує відкритий код NOSQL, та єдиної централізованої системи електронних аукціонів, доступ до якої здійснюється через шість окремих комерційних майданчиків, які отримують дохід за рахунок зборів, які сплачують суб'єкти господарювання-учасники аукціонів. Електронні державні закупівлі передбачають використання електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу — від визначення вимог, подання пропозицій до здійснення платежів та потенційного управління контрактами. Фактично це передбачає використання Інтернету та інтерактивних веб-додатків [3].

В IV кварталі 2017 року в системі Prozorro успішно завершилися більше 295 тис. лотів закупівель з очікуваною вартістю понад 134 млрд грн. Економія склала 5,8 млрд грн. В цьому кварталі успішно завершилися закупівлі в 10 558 замовників, в яких взяло участь 27 363 учасника (не враховуючи учасників у звітах про укладені договори), які подали понад 173 тис. пропозицій. Найбільша кількість унікальних учасників прийшла на конкурентні допорогові закупівлі – 16 571 учасник та на процедури відкриті торги – 14 521 учасник відповідно. За результатами проведених закупівель в IV кварталі було укладено 295 013 договорів.

Найбільше успішно проведених процедур закупівель в звітному кварталі, порівняно з усіма областями України, мали Дніпропетровська область у кількості 20 738 лотів, Одеська – 18 796, Харківська – 17 738, Донецька – 16 000. Найменше таких процедур мали Чернівецька, Кіровоградська, Волинська, Тернопільська області, їх сукупна кількість успішно проведених закупівель склала трохи більше 20 тис. лотів [2].

За сумою очікуваної вартості всіх успішно завершених процедур в IV кварталі лідерами стали Харківська, Дніпропетровська, Львівська, Одеська, Київська, Донецька області. Сума очікуваної вартості їх закупівель склала 5,5 млрд грн, 5,1 млрд грн, 4,9 млрд грн, 4,7 млрд грн, 3,9 млрд грн та 3,8 млрд грн відповідно. Найменші суми очікуваної вартості від всіх завершених процедур закупівель мали Херсонська, Чернівецька, Кіровоградська, Волинська, Тернопільська області (від 899 – 960 млн. грн.).

За сукупною вартістю всіх договорів укладених в IV кварталі з міжнародними компаніями провідне місце займає ПАТ «Укргазвидобування». Також вони опублікували найвартісніший звіт про укладений договір з Petrochemical Systems L.P. Водночас, Міністерство юстиції України провело ряд переговорних процедур в закупівлі юридичних послуг з міжнародними юридичними фірмами. Їх сукупна

вартість договорів з міжнародними компаніями займає другу позицію після ПАТ «Укргазвидобування». Найдорожчими закупівлями звітного кварталу із загальною кількістю лотів були закупівлі будівельних робіт та поточного ремонту.

Київська, Одеська, Львівська, Харківська, Запорізька області здійснили найвартісніші закупівлі з сукупною вартістю майже 50% від всієї суми цих закупівель по Україні.

За найбільшою кількістю лотів після будівельних робіт були закупівлі продуктів харчування, напоїв, тютюну та супутньої продукції – 23 646 лота та офісної та комп'ютерної техніки, устаткування та приладдя, крім меблів та пакетів програмного забезпечення – 20 427 лотів. Київська та Дніпропетровська області здійснили найдорожчі закупівлі продуктів харчування, напоїв, тютюну та супутньої продукції. Найменші за сумою були закупівлі послуг у сфері освіти та навчання, а також послуги у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги. Їх сукупна вартість склала 181 286 570, 63 грн.[2].

Отже, запровадження системи електронних закупівель стає сьогодні пріоритетом номер один у системі державних закупівель. Для малого бізнесу це шанс отримати нові ринки збуту. Основна мета електронної системи – забезпечити прозорість процесу державних закупівель, подолати корупцію у цій галузі та збільшити довіру до бізнесу і закупівель. Переведення державних закупівель на онлайн платформу з метою подолання корупції – це один із найважливіших кроків у системі реформ.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про публічні закупівлі». Електронний ресурс. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 26.01.2018).

2. Звіт сфери публічних закупівель: IV квартал 2017 рік. URL : <https://drive.google.com/file/d/1T-FnvS7FQ9pDhNIZqCRTmwXklev24WIT/view> (дата звернення 11.01.2018).

3. ProZorro – електронна система публічних закупівель. URL : <https://prozorro.gov.ua/> (дата звернення 26.01.2018).

4. Реформа державних / публічних закупівель. URL : http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/534/reform_publick.pdf (дата звернення 11.01.2018).

5. Романюков А., Селін Д., Тертичко Т. PROZORRO Посobie для распорядителя бюджетних средств. ОО «Платформа Громадський Контроль». URL : <http://www.infobox.prozorro.org>. (дата звернення 26.01.2018).

